

Gymnázium Přírodní škola, z.ú
profilová práce — třída KsÍ
vyšší stupeň studia
2023/2024

Anna Geröová

S čím odcházejí klienti z dětských domovů?

Vedoucí práce: Mgr. František Tichý

Datum odevzdání: 7. ledna 2023

Obsah

1. Úvod	3
Poděkování.....	4
2. Cíle.....	5
3. Metodika	5
4. Co je to ústavní výchova?.....	5
5. Kam jinam než do DD? Formy náhradní výchovy	6
6. DD Klánovice a o něm	9
7. DD Pyšely a o něm.....	10
8. Kdo jsou klienti dětských domovů? Jak se tam dostávají	11
9. Integrace a podpora dětí z DD – čím jim můžeme pomoci?	11
10. Úloha DD z perspektivy klientů	12
11. Role vychovatelů a dobrovolníků v DD	13
12. Příležitosti nového začátku po ukončení ústavní výchovy	14
13. Problematiky a výzvy ústavní výchovy	14
14. Závěr	16
15. Zdroje, literatura.....	17
16. Přílohy.....	18

1. Úvod

„Jsou rodiče, kteří se mstí svým dětem za to, že je od začátku špatně vychovávali.“

(Carmen Silva)

Vstup do dospělosti je pro každého změnou, ať už velkou nebo menší. Přináší spoustu příležitostí, výzev, ale také nástrah a komplikací. Tahle cesta je ale o to složitější pro mladé lidi, kteří jsou nuceny po dosažení dospělosti opustit dětský domov a postavit se na vlastní nohy. Otázky a nejistota spojená s odchodem nejsou jen okolo materiálních zdrojů, peněz, ubytování, jídla, ale hlavně okolo emocí, vztahů, soběstačnosti, dalšího vzdělávání a hledání a udržení si pracovních pozic. To, jak tohle všechno jednou každý klient dětského domova zvládne, závisí hlavně na tom, s čím ze zařízení do samostatného života vkročí a s jakými schopnostmi, zkušenostmi a dovednostmi do dospělosti vstoupí. V dnešní době, se celý svět snaží zformulovat odpovědi na zcela zásadní otázky, které budou v budoucnu nepostradatelné. Ale které to jsou? Stejně tak nezodpovězená je i otázka, jaké schopnosti by si do soběstačného života měl člověk bez rodinného zázemí odnést. Jaké dovednosti jsou klíčové a jakým zkušenostem se naopak vyhnout.

Každý jsme jiný, každému vyhovuje něco jiného, každého baví něco jiného a k něčemu jinému má vlahy a k něčemu naopak ne. Proto musím hned ze začátku říct, že výstupem mé práce není vytvoření seznamu schopností a dovedností nutných pro kvalitní život bývalých klientů dětských domovů, protože to by ani nebylo možné. Mým cílem bylo naopak přijít ve spolupráci s bývalými klienty a vychovateli na to, co oni zpětně hodnotí jako podstatné a co by podle nich bylo důležité změnit nebo doplnit v ústavní výchově. Na tyto schopnosti jsme s bývalými klienty různých dětských domovů přicházeli při osobních kvantitativních rozhovorech. Z těch jsem následně ve spolupráci s nimi samotnými a případně vychovateli a dalšími odborníky z oblasti psychologie, psychoterapie, pedagogiky nebo speciální pedagogiky přicházeli na korelace, souvislosti a možné inovace pro rozvoj těchto dovedností a jak jim poskytnout tu správnou podporu v přechodu do dospělosti a jejich vlastního života.

Volba tohoto tématu pro mě byla skoro samozřejmostí. Dostala jsem se k němu skrze dobrovolné výjezdy do Dětského domova v Pyšelech a dále také díky stáži a dlouhodobému doučování v Dětském domově v Klánovicích. Každá z těchto dvou institucí jsou v něčem z mého pohledu rozdílné, ale zároveň stejné. Každý z nich je plný skvělých dětí, které, i když každé trochu jinak, touží po pozornosti, pochopení, trpělivosti, kamarádství a lásce. Někdo ji hledá klidněji a někdo naopak trochu energičtěji. Každé z nich je jedinečné a v žádném případě není zlé – jen je pro nás občas těžké pochopit jejich chování. Děti, které se do těchto zařízení dostanou, si prošly něčím, co si my, dospělí, ani jejich vrstevníci nikdy nemůžeme umět představit. V jejich životě se odehrálo něco, co jim ho celý převrátilo vzhůru nohama. Můžeme se snažit představit si čím si museli projít, ale to největší, co jim můžeme nabídnout je naše vlídnost, pocit přijetí a porozumění, ale hlavně pocit, že jsme tu pro ně a neztrácíme s

nimi trpělivost, i když to je někdy náročné. Každé dítě si zaslouží vyrůstat v prostředí, kde je přijímáno, vzděláváno a milováno. V zařízeních, o kterých je moje profilová práce, pracují lidé, kteří se rozhodli toto prostředí vytvářet těm dětem, kterým to v jejich vlastních rodinách nebylo zcela umožněno. Touto prací se snažím nalézt schopnosti, dovednosti, které jim právě tito lidé – strejdové a tety – vštěpují, ale co jim také v pozdějším dospělém životě chybí. Já sama jsem měla to štěstí vyrůstat v milujícím a fungujícím prostředí, ale možná právě proto cítím potřebu být těmto dětem nablízku a být jim oporou.

Ve své profilové práci jsem se tedy věnovala tématu, s čím odchází lidé, kteří neměli to štěstí vyrůstat ve fungující rodině, ze zařízení, které jim “rodinu” nahrazují. Těmi se v mojí práci rozumí dětské domovy, které fungují podle zákona č.109/2002 §12 a §13.

Poděkování

Moje práce by nemohl vzniknout bez pomoci pedagogů, odborníků, sociálních pracovníků, tet a strejdů, kteří mi vždy byli odbornou oporou a měla jsem díky nim všem nahlédnout pod pokličku tohoto velkého, složitého a velmi důležitého a osobního tématu.

Moc děkuji vedoucímu mé práce Mgr. Františkovi Tichému, díky kterému jsem se k tomuto tématu před pár lety dostala a byl mi velkou oporou při vymýšlení a realizaci této práce.

Velký dík bych chtěla vyjádřit také Bc. Ellen Pražákové, která v mé práci zastávala roli odborného konzultanta a vždy jsem se na ni mohla s čímkoliv obrátit.

Děkuji také Bc. Iloně Lachoutové z nevládní organizace Domus – Centrum pro rodinu, z. s, která mi poskytla odbornou konzultaci ohledně vedení a formulace dotazníku.

Děkuji všem bývalým klientům, kteří měli odvahu a chuť podělit se o své životní příběhy a že svou nelehkou roli bravurně zvládají a jsem moc vděčná, že jsem mohla nahlédnout, byť jen okrajově, do jejich minulosti, přítomnosti i vizí do budoucna.

Nakonec nejvíce děkuji každé tetě, každému strejdovi a každému dítěti, které se denně potýká s vlastními problémy a přes to všechno čím si prošli, nebo pomáhají dětem procházet, zvládají žít a být sami sebou.

2. Cíle

Mým cílem je provést alespoň 4 kvalitativní rozhovory (viz přílohy) s bývalými klienty různých dětských domovů, týkajících se jejich pohledu na fungování, dětství a jejich rozvoj v domově. Dále je mým cílem každý jeden z nich přepsat a nakonec, pokusit se vyvodit různé faktory, které ovlivňují jejich nynější začlenění do společnosti. To vše s ohledem na jejich vlastní dětství, vzpomínky, příležitosti, vztahy, rodinu a další důležité informace, které mi o sobě respondenti podali.

3. Metodika

Okruh tématu, tedy dětské domovy, jsem měla vymyšlený, ale konkrétní cíl mi pomohli vymýšlet odborníci, vychovatelé a pedagogové, kteří se tímto tématem již dlouho zabývají. Ve spolupráci s nimi jsem si vydefinovala klíčová témata otázek:

- a) Řešení běžných záležitostí (pojištění, nájem, ...)
- b) Navazování/udržování běžných vztahů
- c) Kontakt s příbuznými, rodinou
- d) Volnočasové aktivity
- e) Vzdělání (být přijat, studovat, dostudovat)
- f) Dlouhodobé životní cíle

Následně bylo nutné vytvořit dotazník. Jeho obsah musel být podán jednoduše a zároveň velmi citlivě, bylo nutné, aby každá z otázek byla jasná a pokud možno pro respondenta jednoduše zodpověditelná. Proto jsem jeho obsah konzultovala se speciální pedagožkou Bc. Ilonou Lachoutovou z neziskové organizace Domus – Centrum pro rodinu, z. s., která má s vedením a formulací citlivých rozhovorů dlouholeté zkušenosti. Bylo totiž nutné, aby byl dotazník srozumitelný, citlivý a aby na sebe otázky dobře navazovaly.

Dále už přišlo na řadu provádění samotných rozhovorů a jejich následné vyhodnocování. Na základě těch jsem ke každému bodu napsala konkrétní doporučení pro možnost zlepšení do budoucna. To bude poskytnuto vedení dětských domovů, se jehož klienty jsem měla možnost spolupracovat.

4. Co je to ústavní výchova?

První instituce, které by se daly srovnávat s dnešní ústavní výchovou se začínají datovat od středověku a byly zřizované církví. K dalšímu rozšiřování docházelo na západě Evropy až po revoluci v roce 1848. Na území České republiky se zaměřené ústavy začínaly rozvíjet až na konci 19. století. Ty byly zřizovány státem, obcemi, spolky i nevládními organizacemi. V té době byly ale obecné požadavky a zákony týkající se ústavní výchovy velmi nekonkrétní a obecné, tudíž se kvalita života klientů v jednotlivých institucích velmi lišila. Pak až v polovině minulého století docházelo k státem zřizované centrální síti dětských domovů, kde se cílem stává ochrana dětí,

kteří žijí v nevyhovujícím a nepříznivém prostředí a poskytování dostatečné výchovy a zázemí pro jeho kvalitní rozvoj.

Ústavní výchova Je termín, který je možné definovat mnoha způsoby, ale mě nejvíce vyhovuje definice podle Portálu veřejné správy. „*Ústavní výchova je tedy nutně nařízená v závažných a výjimečných případech dítěti, které se nachází v situaci, v níž jsou vážně ohrožen nebo narušen jeho tělesný nebo psychický stav do té míry, že jsou v rozporu se zájmy dítěte. Nebo z vážných důvodů (viz 4. Kdo jsou klienti DD?), kvůli kterým se rodič(e) o dítě nemohou o dítě dostatečně postarat*“. Alternativou k ústavní výchově může být např. svěření do péče jiné osoby nebo pěstounovi (viz 3. Kam jinam než do DD?)

Cíl jakékoli formy ústavní výchovy je ten samý jako u normální výchovy – „Výchova je proces záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimuluje jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.“

Úmluva o právech dítěte je mezinárodní dokument, který definuje práva dětí ve věcech sociálních, občanských, politických a sociálně kulturních.

Ochrana dětí pak podle ní vychází ze čtyř základních axiomů:

Vždy jednat v nejlepším zájmu dítěte

Úmluva nepřímou poukazuje na principy, kterými by „nejlepší zájem“ definován. Dále určuje pravidla, díky kterým nemůže být tento poměrně abstraktní pojem zneužit.

Vždy jednat bez jakékoli formy diskriminace dítěte ani zákonných zástupců

Tento bod nastavuje stejná práva všem dětem bez ohledu na rasu, náboženství, jazyk, pohlaví, smýšlení, majetek atd. Zákaz diskriminace se rovněž vztahuje na zákonné zástupce, jako garanty výchovy dítěte.

Mít právo na život

Mít právo na svůj názor

Nutnost tohoto bodu je právě v kontextu dětí poměrně často zanedbáváno. Ale i dítě jako všichni lidé má právo vyslovit názor, který bude vyslyšen. Je to naprosto zásadní např. při kontaktu se státními orgány a jinými institucemi.

5. Kam jinam než do DD? Formy náhradní výchovy

Jak už jsem zmiňovala výše, možnost, kam se dítě bez dostatečné péče může dostat je více. Náhradní výchova lze rozdělit ještě do dvou kategorií:

1. Náhradní rodinná péče

Příbuzní

Možností náhradní rodinné péče je více. V případě, že se o dítě nemůžou starat jeho vlastní rodiče, je možné dítě svěřit do péče blízkým příbuzným. Je to prostředí dítěti známé, mnohem osobnější a rodinu simulující. Samozřejmě je celý tento proces nařízený soudním řízením, které pečlivě prověří, zda s touto variantou souhlasí jak rodinní příslušníci, u kterých by dítě mělo přetrvávat, tak i samotné dítě.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Tento typ péče může být prováděn maximálně jeden rok. Tento rok stráví dítě s prověřenými lidmi, kteří dítěti zajišťují bezpečné a rodinné zázemí. Během této doby je kladen důraz na vyřešení problémů v původní rodině, aby se v ideálním případě dítě mohlo po roce od pěstounů vrátit do již fungující vlastní rodiny.

Pěstounská péče

Pěstouni na rozdíl od např. adoptivních rodičů mají dítě ve své péči, starají se o něj, jsou jeho oporou a zastupují roli vlastních rodičů. Jediným rozdílem je, že pěstouni za dítětem nevystupují jako jeho zákonní zástupci. Tedy v případě důležitých rozhodování je rozhodnutí na pravých zákonných zástupcích, na biologických rodičích, příp. na rozhodnutí soudu.

Adopce

2. Ústavní péče

Kojenecký ústav, dětský domov pro děti do 3 let

V dnešní společnosti jsou také velmi používané termíny jako Klokánek (dětská centra zřizovaná Fondem ohrožených dětí). O umístění do této instituce nerozhoduje vždy jen soud, ale o umístění tam může požádat buď rodič nebo dítě samotné. A i v tomto ústavu nemůže být dítě déle než rok.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP)

Toto přechodné zařízení poskytuje zázemí dětem, o které se v tu chvíli nemůžou starat rodiče, příbuzní ani pěstouni. I pro tato zařízení se laicky používá označení Klokánek a ve výsledku fungují na podobném principu.

Diagnostický ústav (DÚ)

Je to instituce sloužící pouze jako přechodné zařízení, kam je dítě umístěno pouze pro celkové psychologické, psychiatrické, speciálně

pedagogické a lékařské vyšetření. Poté je přesunuto do jiné instituce nebo rodiny. Zde může dítě zůstat maximálně po dobu 8 týdnů.

Dětský domov (DD), dětský domov se školou (DDŠ)

Toto prostředí by mělo být dítěti mnohem bližší a mělo by mu mnohem více nahrazovat rodinu. Protože v tomto zřízení děti většinou zůstanou až do plnoletosti. Děti se zde učí základním dovednostem, které jim pomohou v jejich přípravě na budoucí samostatný život.

Dětský domov se školou je na rozdíl od normálního dětského domova uzpůsoben i pro děti, které mají velké výchovné problémy. V tomto zařízení jsou mnohem striktnější pravidla a fungování zde není zas tak podobné normálnímu životu na rozdíl od dětských domovů. Jak z názvu vyplývá, škola je zde součástí budovy, což v dětských domovech není.

Výchovný ústav (VÚ)

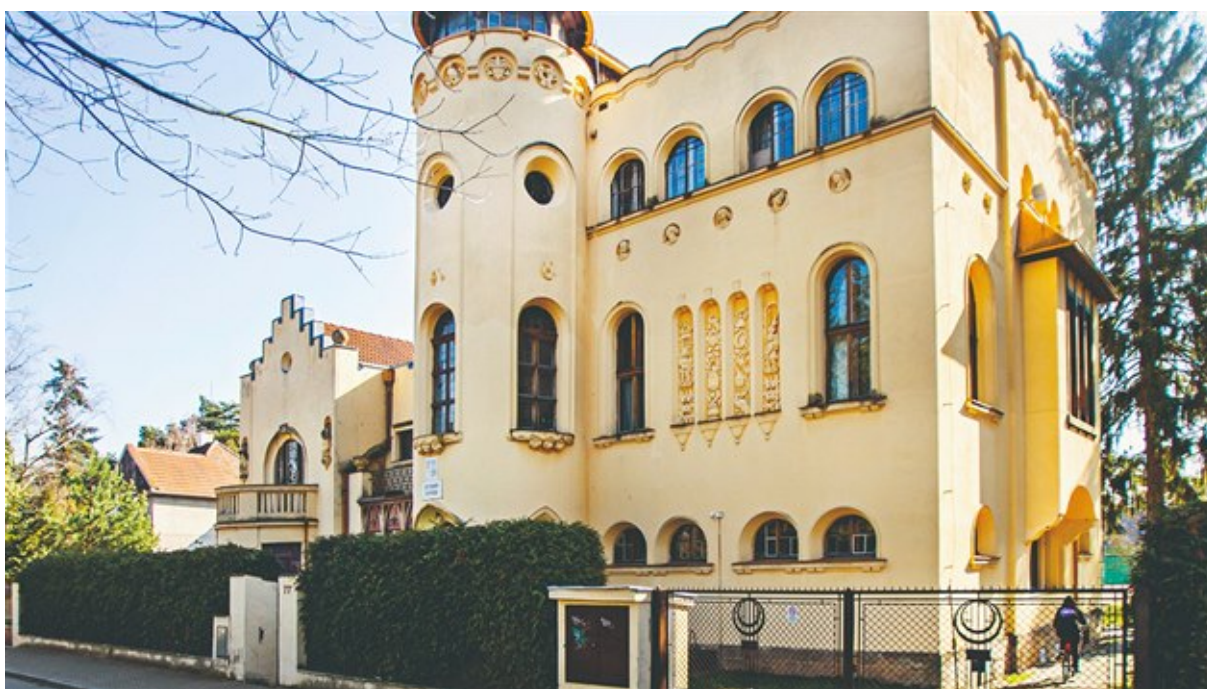
Tato instituce prakticky stejná, fungováním i životem tam, jako DDŠ. V instituci jsou přítomné školy i učiliště, kam můžou dospívající docházet. Jediným rozdílem je to, že tu žijí pouze děti starší 15 let a jsou zde zvlášť oddělené ústavy pro dívky a chlapce.

6. DD Klánovice a o něm

Prvním respondenty se stali bývalí klienti právě tohoto dětského domova v pražských Klánovicích. Jeho zřizovatelem je hl. město Praha a jeho ředitelkou je Mgr. Dana Kuchtová. Je to školské zařízení rodinného typu, které funguje již od roku 1949. V průběhu času se k domu začaly přidávat další vily, které dávaly možnost zlepšovat prostředí ve kterém děti žijí i umožnily zvýšení kapacity domova.

Děti jsou rozděleny do skupin po cca 7 dětech. O každou skupinu se starají 4 tety a strejdivé, kteří se na skupinách střídají na noční a denní služby. Každé dítě má také svého kmenového vychovatele. Děti během dne dochází do škol v okolí, ať už základních, středních, vysokých nebo odborných učilišť i pro děti se SPCH. Každá ze skupin má prostor (patro) v jedné z vil se zahradami, které stojí v Klánovicích a jedna z nich je detašovaným pracovištěm umístěným v Malešicích. V zahradě hlavní budovy je altán, skleník a víceúčelové hřiště.

Klienti se pohybují v domově, jak potřebují. Mají možnosti vycházek, které nemusí trávit nutně jen v Klánovicích. Děti mají mnoho zájmů, kroužků, ale i pravidelné doučování pro ty, kteří o něj buď jeví zájem nebo ho kvůli školním výsledkům potřebují.

Obrázek 1: Budova dětského domova Klánovice (https://1gr.cz/fotky/idnes/20/051/vidw/WEB832c42_detsky_domov01.jpg)

7. DD Pyšely a o něm

Druhým dětským domovem, s jehož bývalými klienty jsem měla možnost mluvit, je Dětský domov Pyšely, který leží nedaleko od Prahy. Zřizovatelem je Středočeský kraj a v jeho čele stojí paní ředitelka Mgr. Hana Juřenová. V roce 1912 započala stavba sirotčince, který se v průběhu času proměňoval, v 70. letech zde proběhla rozsáhlá rekonstrukce. Řádové sestry v průběhu času také vystřídali tety a strejdové, kteří svou odborností, kvalifikací a milým a individuálním přístupem mohou dětem předat mnohem více. Zde mají rodinných skupin 6, maximálně po 8 dětech.

Kapacita domova 48 dětí a nyní je dětí v domově 41 klientů. Většina dětí zde jsou ale mladších, od 3 do 15 let. Samozřejmě je zde i několik starších, mladistvých i dospělých studentů. Děti, stejně jako v Klánovicích, navštěvují základní a speciální školy v okolí, například ZŠ v Pyšelech, Poříčanech, Čerčanech, Benešově a Speciální základní školu v Olešovicích. Také navštěvují zájmové kroužky a rozvíjí svůj talent v různých oblastech, které je baví a zajímají. Ať už je to sport, umění nebo hudba. Ty jim z velké části zajišťuje škola nebo sponzoři.

Domov má jednu velkou budovu, jejíž součástí je i školní jídelna. Okolo se rozprostírá velká zahrada s fotbalovým hřištěm. Součástí instituce je také externí dům se zahradou, také v Pyšelech, na kterém mají skupiny větší soukromí a prostor.

Obrázek 2: Budova Dětského domova Pyšely (https://1gr.cz/fotky/lidovky/09/123/org/KIM2ffbd1_9p3h0478_2_.jpg)

8. Kdo jsou klienti dětských domovů? Jak se tam dostávají

Zprvu je důležité říct, že děti, které v ústavní výchově skončí, jsou úplně stejné děti jako ty, které vyrůstají ve fungujících rodinách. Jenom měly o něco méně štěstí na rodinné zázemí. Každé z nich touží po bezpečném domově, lásce, podpoře a pochopení. Tyto děti jsou ze všech různých věkových, etnických, sociálních a ekonomických skupin.

Možností, jak se do těchto zařízení děti dostávají je hned několik:

- a) Tou první jsou děti, které nějakým způsobem přišli o rodiče. Jsou to děti, o které se rodiče z různých důvodů nemohou dále starat.
- b) Děti se do těchto zařízení mohou dostat kvůli různým rodinným krizím. Těmi mohou být problémy s alkoholem, drogami, násilím nebo špatnou finanční situací. Nebo se zkrátka ocitnou v situaci, kdy dítěti nejsou schopni dopřát odpovídající péči a výchovu.
- c) Dalším možným důvodem umístění do dětského domova může být neschopnost rodičů se o své dítě z různých důvodů postarat. Mohou to být děti s nějakou formou fyzického nebo mentálního postižení. Ty totiž vyžadují speciální péči, kterou jim z naprosto pochopitelných důvodů rodiče nemusí být schopni poskytnout. Naopak jsou zařízení, které mají odborné prostředky a personál, který má mnohem větší předpoklady se o dítě dostatečně postarat.
- d) Děti sem mohou být umístěny jen na přechodnou dobu jako dočasné opatření při řešení nějaké specifické situace.

Do dětského domova se dítě může dostat také několika způsoby:

- a) Rozhodnutím soudu v případě, že je to v jeho nejlepším zájmu.
- b) Rozhodnutím rodiče, pokud mu není schopen poskytnout adekvátní péči.
- c) Intervencí sociálních pracovníků, pokud situaci vyhodnotí jako ohrožující nebo nebezpečnou pro vývoj dítěte.

9. Integrace a podpora dětí z DD – čím jim můžeme pomoci?

V mé práci o tom nebudu psát poprvé, ale v jakékoli formě výchovy je velmi důležitý fakt, že každé dítě se v něčem odlišuje, a naopak je v něčem jiném výjimečné. Na některém dítěti je to vidět lépe, u některých by si toho člověk na první pohled ani nemusel všimnout. Každé z nich je ale velmi citlivé a získat si jeho pozornost, respekt

je občas o něco složitější, protože tyto děti si v minulosti o nějakou formu životního zázemí a jistoty přišly. Proto je nutné, aby všichni lidé (vychovatelé, učitelé, příbuzní, kamarádi, ...) s tímto faktem pracovali a přistupovali tak k dítěti s ohledem na tohle všechno. Právě z tohoto důvodu je pro některé lidi poněkud složitější s těmito dětmi vycházet a navázat s nimi vztah stejný, jaký mají s ostatními dětmi z fungujících rodin. Tato fáze pro většinu lidí velmi psychicky i fyzicky náročná a většinou zabere delší dobu, než si mezi nimi vytvoří stabilní a harmonický vztah, ve kterém dítě zvládne fungovat stejně jako jeho vrstevníci. Každému, kdo je tohle všechno ochoten, i přes vlastní občasné nepohodlí, čas a energii, podstoupit patří respekt a velký dík, protože je to to největší, co pro děti můžeme udělat.

Tento vztah musí být totiž založený na vzájemném respektu a důvěře. Zároveň je ale potřeba, aby si dítě osvojilo pravidla fungování společnosti, aby až jednou dospěje a bude se o sebe postarat samo a být zodpovědným občanem. Proto je nutné, aby se mu dostalo adekvátního vzdělání a motivovat ho k dalšímu studiu. S tímhle vším jim ale může pomoc každý jeden z nás a těch možností je hned několik.

- a) Jenou z nejjednodušších a časově nenáročných aktivit, co pro děti můžeme udělat, je poskytnout jim finanční dar v libovolné výši. Tím dítěti můžete dopomoci např. ke koupi školních pomůcek, sportovního vybavení nebo zkrátka k dotování aktivit, které jsou dražší.
- b) Další možností může být jakákoli forma volnočasových aktivit – sportovní turnaje, výtvarné dílny, výlety, procházky. Každá jednotlivá akce může mít velký vliv na život každého dítěte, kterému tímto vstoupíte do života.
- c) Dále můžete dětem být oporou a podporou při učení – můžete děti doučovat a pomáhat jim získat k vzdělání pozitivní přístup. Kromě podpory vzdělávání můžete být dítěti oporou i psychosociální – naslouchejte jim a buďte jim oporou a podporou ve všech životních situacích, kterými si děti procházejí.
- d) Pokud máte tu příležitost, můžete starším dětem nebo právě výchozím nabídnout pomoc při hledání práce, brigády nebo bydlení.

10. Úloha DD z perspektivy klientů

Z dotazníků, které jsem s bývalými klienty provedla, vyplývá, že je důležitostí a úloha dětského domova založena na několika bodech.

- a) Zprvu každý z respondentů mluvil o tom nejdůležitějším – dětský domov byl prostředí, ve kterém vyrůstali. Děti, co s nimi byly na skupině se staly součástí jejich každodenního života. Tety a strejdové se jim stali rodiči. Tito všichni jim vytvářeli prostředí, ve kterém respondenti vyrostli – pro některé z nich to bylo láskyplné a bezpečné prostředí, kde jim každý byl oporou. Pro některé to ale bylo období, na které rozhodně s láskou nevzpomínají, naopak popisují nepodporující a nelaskavé prostředí, které jim zanechalo šrámy na duši.
- b) Dalším milníkem každého dítěte, ať už z fungující rodiny nebo z náhradní péče, je škola a vzdělání. Jeho úloha je naprosto klíčová a záleží hodně na dítěti a jeho okolí, jaký vztah si k němu vybuduje. Okolím se v případech mých respondentů stali vychovatelé, příbuzní, kamarádi a také dobrovolníci.
- c) Důležité pro každého mého respondenta byly vtahy. Pro jejich navazování byla klíčová škola a domov, ale také každé jiné prostředí, kde měli možnost poznat nové přátele a situace. Proto byla důležitá role kroužků a sportů. Ty navíc ještě rozvíjely jejich talent a trávili tak čas, jak je samotné baví. Také jim to nedávalo moc příležitostí trávit čas nekalými činnostmi a do něčeho spadnout.
- d) Tím hlavním, čím se moje práce zabývala je příprava na život, kterou jim poskytlo vedení dětského domova. V tomto tématu je to ale ještě individuálnější než kde jinde. Záleží totiž kromě vlastní iniciativy dítěte mnohem víc na prostředí a okolí, kde vyrůstá. Pokud vás škola baví, máte možnost a jste podporováni okolím chodit na dva kroužky a ještě sportovat, máte mnohem větší šanci najít nějaký obor, který by vás bavil. Naopak dítě, které nic nebaví, protože nemá šanci chodit na kroužek a navíc se „doma“ potýká se šikanou, je pro něj tato situace tak vysilující a náročná, že nemá energii soustředit se ve škole, mít dobré známky a navíc přemýšlet, co by jednou chtělo dělat.

11. Role vychovatelů a dobrovolníků v DD

Vychovatelé jsou lidé, kteří jsou tím hlavními, kdo vytváří prostředí, kde děti vyrůstají. Jejich role v životech dětí je tím pádem naprosto stěžejní. Prostor, které vytváří by mělo být především co nejvíc podporující a bezpečné. A to jak ve vztazích mezi vychovateli, tak ve vztazích mezi dětmi. Tety a strejdové se na skupinách střídají,

tzn., že každý vychovatel má přes den na starost okolo osmi dětí, což je pro výchovu každého z nich opravdu hodně. Vychovatelé by měli být dětem příkladem, vzorem a inspirací. Jsou to ti, kteří děti učí mezilidským vztahům a komunikaci. Také jsou jim inspirací z hlediska vzdělání, učení a emočnímu rozvoji. K tomu patří podpora sociální integrace, mohou dítěti pomoci s hledáním aktivit, her a projektů, které by dítě mohlo bavit. Dítě se učí práci ve skupině, zároveň ale ukazují dítěti, jak fungovat samostatně, jak se má samo o sebe postarat. Jsou to ale také ti, kteří kromě dětí komunikují také s příbuznými a s rodinou. Zajišťuje kontakt a zapojení rodiny do života dítěte. Hlavně je ale dítěti vzorem, svým vlastním příkladem dětem mohou ukázat, jak by měli vypadat a jak pečovat o zdravé vztahy, jak řešit konflikty a jak zvládat vlastní emoce a výzvy, kterými si musí procházet. Tím vším vychovatelé ovlivňují kromě jejich každodenních zážitků také přímo jejich budoucnost. Zajištění toho všeho je klíčové proto, aby děti mohly vyrůst, rozvíjet svůj potenciál a být připravené na vstup do samostatného života.

12. Příležitosti nového začátku po ukončení ústavní výchovy

Opuštění domova bylo pro každého mého respondenta velkou změnou a každý z nich to zvládnul jinak. Každý z nich ale také popisuje poměrně podobné fáze, kterými si po odchodu procházel. I když jsou někteří z nich stále v domově, přestože jsou plnoletí. Fáze, kterými si ale všichni moji respondenti prošli, nebo právě procházejí, jsou v něčem velmi podobné.

- a) Zprvce to je podpora, kterou dostávali ať už od zaměstnanců, přátel nebo sponzorů. Ti jim pomohli s nalezením základních pilířů samostatného života jako je například práce nebo bydlení.
- b) Dále popisují klíčové vlastnosti, mezi které patří samostatnost a pracovitost. To, jak moc těmito schopnostmi respondenti oplývali, bylo důležitým faktorem při hledání bydlení nebo udržení ve škole. Někteří z nich při těchto problémech rádi využili možnost zázemí v dětském domově do 26 let, pokud studují.
- c) Co většině bývalých klientů hodně chybí a jsou si toho plně vědomi jsou mezery ve vědomostech okolo finanční gramotnosti a hospodaření s penězi.

13. Problematiky a výzvy ústavní výchovy

Přestože spousta těchto institucí poskytuje dětem bezpečný a podporující domov, jsou v tomto oboru také problémy, které mohou ovlivnit kvalitu péče a život dětí v těchto domovech i v jejich dalším životě. Z mých rozhovorů jsem vyvodila několik problémů a mezer, které ústavní výchova má a zároveň jsem se pokusila přijít na možnosti zlepšení.

Nedostatek individuální péče a podpory

Jeden vychovatel má na starosti okolo osmi dětí, každý z nich má potřebu sdílet s nimi vše co se jim ten den stalo, koho poznaly a z čeho dostaly jedničku ve škole. Zároveň každý z nich musí udělat dva domácí úkoly a ještě referát. To vše musí vychovatel dítěti zkontrolovat, opravit a podepsat. Zároveň se stará o mladší děti, které ještě do školy nechodí a ještě uvařit večeři. To vše mu znemožňuje dostatečně se věnovat individuálně každému dítěti. Na jeho bedrech také leží úloha vytváření láskyplného a podporujícího prostředí, které při výchově hraje klíčovou roli.

Tento problém se netýká všech zařízení. A i v nich jsou znatelné rozdíly přístupů různých vychovatelů. Větší motivace a snaha o vyrovnání těchto rozdílů by měla snad přimět každého pracovníka k pochopení a toleranci potřeb každého dítěte a poskytnutí mu jemu odpovídající péče.

Psychosociální nedostatečná péče

Děti v domovech si prošly traumatizujícími zážitky nebo ztrátou blízké osoby a některé byly týrané a zneužívané. Kontakt a péče o ně vyžaduje specifický přístup ke každému z nich. S tím také souvisí často opomíjený vztah s jejich vlastní rodinou. Ne všechny děti o rodinu kompletně přišly, někteří z nich rodinu mají, ale jsou např. v těžké finanční, životní situaci nebo např. ve vězení. Pokud je to alespoň trochu možné, je důležité udržovat vztah dítěte a rodiče.

Větší investice do specializovaných psychologických/sociálních služeb a nabídek může dětem nabídnout odborné a zároveň individuální místo pro pomoc se zvládnutím svých emocí.

Nedostatek vzdělávací podpory

Vzdělání je klíčem pro úspěch v životě. Mnoho dětí v dětských domovech se potýká s poruchami chování i učení. Jejich vzdělávání je pro ně právě o to složitější a časově náročnější. Doučování spouště z nich nestačí a navíc je poměrně nákladné. Kromě obecného vzdělávání navíc dětem chybí vzdělání ohledně zacházení s penězi a zdroji a základní finanční gramotnost. To pak může vést k nepříjemným situacím a podvodům, na které jsou tím pádem mnohem náchylnější.

Větší nabídka vzdělávacích programů a doučování dětem nabídne jiný, ale zároveň o něco méně odborný přístup k učení. Pomáhat dětem můžou jejich vrstevníci, studenti i lidé z okolí, kteří mají chuť dětem pomoci najít cestu k dostatečnému vzdělání. A nemusí to být nutně jen učení matematiky a pravopisu, každý, kdo s nimi bude budovat vztah založený na důvěře a respektu pomůže dětem naučit se to nejdůležitější.

Nedostatečná příprava na samostatný život

Mnoho dětí opouští dětský domov, bez všech znalostí nutných pro vedení kvalitního a zdravého života. Znalosti typu finanční gramotnost, hospodaření s penězi, zařízení bydlení a zaměstnání jsou pro to klíčová a bez nich je jejich budoucí život mnohem náročnější.

Nakonec to, že děti budou děti vedené k dobrému vzdělání, budou hledat svou vysněnou práci a k té se přibližovat samostatností a brigádami, dáme jim tím možnost přemýšlet o své vysněné budoucnosti nahlas a to jim v jejich motivaci pomůže ze všeho nejvíc. Můžeme jim pomoci hledat brigádu, bydlení nebo školu. To, že s nimi o tomhle všem budeme mluvit bez ostychů a narovinu, ukážeme jim, že to není jednoduchá cesta, ale ne nedosažitelná, to že jsme jim na této cestě oporou a že jsme v tom s nimi, je pro ně to hlavní, co jim na této klikaté cestě můžeme nabídnout.

14. Závěr

Ve své práci jsem se pokusila na základě 5 rozhovorů s bývalými klienty dvou dětských domovů zhodnotit schopnosti a zkušenosti, které oni zpětně vyhodnocují jako klíčové a jak moc se k nim měli možnost a šanci dostat. Všechny rozhovory byly provedeny s lidmi, kteří mi poskytli velmi osobní vhled do jejich dětství, života a zkušeností. Rozhovory jsme se dotkli osobních i praktických aspektů jejich dětství i života po odchodu z dětského domova. Závěr této práce bych tedy ráda věnovala těm hlavním poznatkům, které jsem měla možnost díky nim zjistit.

Prvním, a nejspíš také hlavním, poznatkem je skutečnost, že každý z nich je neskutečně silný. Každý z nich čelil obtížným začátkům, odloučení, ale přes to všechno našli sílu zvládnout a překonat všechny výzvy a nástrahy.

Dalším důležitým prvkem je potřeba individuálního přístupu. Každý rozhovor odhalil jedinečný příběh, který byl v něčem možná podobný, ale hlavně byl založený na faktu, že každý očekával něco trochu jiného, že každý se s životem popral trochu jinak. To znovu pracuje s faktem nutnosti flexibilního a citlivého přístupu formovaného podle jeho vlastní cesty a aspirací každého jedince.

Velkou roli v tom hraje také vzdělání a připravenost na samostatný život. Ti, kdo měli štěstí s větší podporou a zkušenostmi, byli na život mnohem lépe připraveni mnohem lépe zvládali a dosahovali vyššího vzdělání a v životě se jim víc dařilo dosahovat svých vysněných cílů.

Obrovskou váhu na vzpomínkách mají také přátelé a veškeré pozitivní vztahy. Vývoj respondentů, kteří měli zájmy, podporu od známých, mentorů a přátel vzpomínají na své dětství a dospívání raději a s úsměvem na tváři.

Nakonec můžeme říci, že díky každému respondentu jsme měli možnost nahlédnout za oponu života lidí, kteří si v životě zažili své. Společně jsme identifikovali oblasti, které by si zasloužily pozornost vedení příslušných institucí. Tato práce nám kromě každodenních životních výzev těchto dětí (dnes už dospělých) připomněla také sílu lidských slov, podpory a hlavně vlídnosti a vytváření přátelských vztahů. Ty jsou totiž základem pro silné a vyrovnané jedince, kteří budou přínosem pro naši společnost.

15. Zdroje, literatura

Knihy

- BŘEZINOVÁ, Ivona. *Držkou na rohožce*. V Řitce: Daranus, 2010. ISBN 978-80-86983-91-2.
- HAYDEN, Torey L. *Spratek: příběh dítěte, které nikdo nemiloval*. Vydání třetí. Přeložil Helena HARTLOVÁ. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1702-2
- HAYDEN, Torey L. *Tygřice*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0166-3
- HORVÁTHOVÁ, Tereza. *Sydney: (my dva z B.)*. Ilustroval Juraj HORVÁTH. [Praha]: Baobab, 2020. ISBN 978-80-7515-121-6.
- KAŠÁKOVÁ, Veronika. *Zpověď: z děčáku až na přehlídková mola*. V Praze: Cooboo, 2015. ISBN 978-80-7447-768-3.
- KRÁL, Rudolf. *Raci v hlavě. Tvář* (Vyšehrad). V Praze: Vyšehrad, 2022. ISBN 978-80-7601-711-5.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Vyd. 2. přeprac. a rozš. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-76-1.
- MORÁVEK, Tomáš. *Nebud' p*ča, aneb, Jak (ne)pracovat s dětmi: příběhy z ústavní péče*. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-2049-7.
- PROCHÁZKOVÁ, Iva a ILKOVIČOVÁ, Katarína. *Středa nám chutná*. 2. vyd. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03136-1.
- PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9
- PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. [Praha]: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1.
- ZINNEROVÁ, Markéta. *Indiáni z Větrova*. 2. vyd. Praha: Albatros, 1981

Online odkazy

- 104/1991 Sb. *Úmluva o právech dítěte*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>. [cit. 2024-01-02].
- Dětský domov Klánovice* [online]. [cit. 2024-01-02]. Dostupné z: <https://www.ddklanovice.cz/>
- Dětský domov Pyšely*. Online. Dostupné z: <https://ddpysely.cz/>. [cit. 2024-01-02].

Dítě v ústavu. Online. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/dite-v-ustavu>. [cit. 2024-01-02]

Domus - centrum pro rodinu. Online. Dostupné z: <https://domus-cpr.cz/>. [cit. 2024-01-02].

Otevřená budoucnost. Online. Dostupné z: <https://www.otevrenabudoucnost.cz/formy-nahradni-vychovy/>. [cit. 2024-01-02].

Typy ústavní péče. Online. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/ustavni-pece-v-cr-700>. [cit. 2024-01-02].

Úmluva o právech dítěte v souvislostech. Online. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/umluva-o-pravech-ditete-v-souvislostech#principy>. [cit. 2024-01-02].

Ústavní péče v ČR. Online. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/ustavni-pece-v-cr-700>. [cit. 2024-01-02].

Ústavní výchova. Online. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/ustavni-vychova-INF-36>. [cit. 2024-01-02].

16. Přílohy

Příloha 1 - Dotazník

Věk:

Vzdělání:

Pohlaví:

1. Jak dlouho jsi byl v DD? Od kolika let? Byl jsi před tím v nějakém jiném DD nebo jiném výchovném zařízení? Proč jsi se do DD dostal? Pamatuješ si na den, kdy jsi do DD poprvé vešel?
2. Máš rodiče, byl jsi s nimi v kontaktu, jezdili za tebou? Měl jsi v DD sourozence/hodně blízké přátele?
3. Jaký byl život v DD? Na co nejraději vzpomínáš? Co bylo naopak pro tebe těžké?
4. Jaké nabídky volnočasových aktivit, aktivit rozvíjejících tvůj potenciál jsi od DD dostával?
5. Našel sis v DD nějaké hodně blízké kamarády, přátele, lásky? Měl jsi v DD šanci zažít lásku, radost a přijetí?
6. Kdo ti byl oporou a podporou při řešení osobních problémů? Měl jsi zároveň někoho, z jehož strany jsi cítil napětí?
7. Měl jsi s někým vyloženě problémy, konflikty, někdo, kdo pro tebe neměl pochopení?
8. Myslíš, že jsi čas, který si v DD strávil a využil na plno? Myslíš teď zpětně, že jsi některé chvíle mohl strávit lépe? Co by to bylo a čím bys to nahradil?
9. Našel jsi v DD něco, nějaký koníček, zálibu, kterou jsi tam našel a stále tě to baví nebo se tím dokonce živíš? Co ti dopomohlo tuhle zálibu, koníček najít?
10. Myslíš, že nabízené spektrum bylo dostatečné a že si z něj vybral každý, který měl o svůj rozvoj zájem?

11. Přišel jsi v DD do kontaktu s někým, kdo o svůj rozvoj zájem neměl nebo snad sabotoval program ostatním? Napadá tě, čím by to mohlo být způsobeno?
12. Co všechno tě čekalo po odchodu z DD za „papírování“? (ukončení ústavní výchovy, zařizování vlastního bydlení, školy, práce, pojistek, spoření, ...)
13. Bylo ti v těchto věcech vedení nápomocno? Mohl jsi (měl jsi možnost) v DD zůstat i déle než do 18?

Doplňující otázky:

Co by tě ještě napadlo?

Kdyby ses stal teď ředitelem/kou DD, co bys změnil?

Příloha 2–1. Dotazník

Věk: 27

Vzdělání: SŠ s maturitou Pohlaví: žena

1. Jak dlouho jsi byl v DD? Od kolika let? Byl jsi před tím v nějakém jiném DD nebo jiném výchovném zařízení? Proč jsi se do DD dostal? Pamatuješ si na den, kdy jsi do DD poprvé vešel?

V DD jsem byla 12 let. Předtím jsem byla v klobáčku (FOD) a poté také v DÚ. Dostala jsem se do dětského domova hlavně kvůli matčiným onemocněním Pamatuji si na 1. den, kdy auto zastavilo před vilou a tam bylo rozbité okno, tak mi to bylo nepříjemné. Po schůzi se sociální pracovníci jsem šla na skupinu č. 6. do jiné vily a tam to bylo krásné a rodinné.

2. Máš rodiče, byl jsi s nimi v kontaktu, jezdili za tebou? Měl jsi v DD sourozence/hodně blízké přátele?

Rodiče mám. Mamka za mnou přijela hned 1. den. S tátou jsem byla také v kontaktu, ale spíše telefonicky. S mamkou jsem byla v kontaktu, ale později jsem s ní nemluvila a nechtěla jsem ji vidět, naštěstí se to ale změnilo a teď jsme partáci. V DD jsem sourozence neměla, až po delší době se do DD dostal bratr., ale to už jsem byla samohospodařící. Přátele jsem měla, ale úplně blízké ne.

3. Jaký byl život v DD? Na co nejraději vzpomínáš? Co bylo naopak pro tebe těžké?

Život v DD byl jak na houpačce, ale jsem pracovníkům vděčná, jaká teď jsem, protože jsem byla ve velice těžké situaci (dlouhodobé hospitalizace na psychiatrii, pokus o sebevraždu, závislost na sebepoškozování). Ráda vzpomínám na akce a že jsme byli jako rodina.

4. Jaké nabídky volnočasových aktivit, aktivit rozvíjejících tvůj potenciál jsi od DD dostával?

Volnočasových aktivit bylo dost, ale já chodila mimo.

5. Našel sis v DD nějaké hodně blízké kamarády, přátele, lásky? Měl jsi v DD šanci zažít lásku, radost a přijetí?

V DD jsem přátele měla, ale ne úplně blízké, to jsem byla v kontaktu spíše mimo DD.

6. Kdo ti byl oporou a podporou při řešení osobních problémů? Měl jsi zároveň někoho, z jehož strany jsi cítil napětí?

Velikou oporou mi byl můj klíčový vychovatel (každé dítě má svého „kmenového vychovatele, který je mu o něco blíže než ostatní. Také chodí na třídní schůzky atd.), za kterým jsem mohla kdykoliv přijít a pomohl mi, hlavně jemu vděčím za to, jak jsem na tom. Určitě tam byli i někteří, s kterými jsem si nerozuměla, tak těm jsem se nesvěřovala.

7. Měl jsi s někým vyloženě problémy, konflikty, někdo, kdo pro tebe neměl pochopení?

Konflikty občas byly, ale nebylo to úplně strašné. Na tyhle věci jsem už zapomněla, takže to nebylo něco zásadního.

8. Myslíš, že jsi čas, který si v DD strávil a využil na plno? Myslíš teď zpětně, že jsi některé chvíle mohl strávit lépe? Co by to bylo a čím bys to nahradil?

Určitě jsem toho využila naplno, kdybych ale neměla psychické problémy, tak by to bylo určitě jiné

9. Našel jsi v DD něco, nějaký koníček, zálibu, kterou jsi tam našel a stále tě to baví nebo se tím dokonce živiš? Co ti dopomohlo tuhle zálibu, koníček najít?

Přímo v DD jsem nenašla, protože jsem přišla ve 14 ti letech a už jsem koničky měla a věděla jsem, čím se chci živit.

10. Myslíš, že nabízené spektrum bylo dostatečné a že si z něj vybral každý, který měl o svůj rozvoj zájem?

Určitě ano, ale jí toho ze začátku nevyužila, až v dospělosti a v době, kdy jsem se vyléčila.

11. Přišel jsi v DD do kontaktu s někým, kdo o svůj rozvoj zájem neměl nebo snad sabotoval program ostatním? Napadá tě, čím by to mohlo být způsobeno?

Ano, bylo jich dost. Myslím, že je hodně poznamenalo z dětství a neměli pořádný základ z rodiny.

12. Co všechno tě čekalo po odchodu z DD za „papírování“? (ukončení ústavní výchovy, zařizování vlastního bydlení, školy, práce, pojistek, spoření, ...)

V DD jsem už samohospodařila, takže to mě hodně naučilo. Po odchodu jsem šla na mamce, protože potřebuje pomoci kvůli jejímu zdraví a já stále studuji. Práci jsem měla i v DD, takže žádná změna. Studuji VŠ, takže kvůli tomu nemohu na plný úvazek a to je jediná změna - finanční. Poslední dobou v DD, než jsem odešla, tak jsem se odcizovala, takže to nebylo pro mě nic nového a překvapivého.

13. Bylo ti v těchto věcech vedení nápomocno? Mohl jsi (měl jsi možnost) v DD zůstat i déle než do 18?

Byl mi nápomocen můj vychovatel. Ano, zůstala jsem do svých 26 let, kvůli studiu a za to jsem velice vděčná, že jsem mohla, protože to mi hodně pomohlo.

Co by tě ještě napadlo?

Kdyby ses stal teď ředitelem/kou DD, co bys změnil?

Příloha 3–2. Dotazník

Věk: 20

Vzdělání: tříletý stavařský obor zedník

Pohlaví: muž

1. Jak dlouho jsi byl v DD? Od kolika let? Byl jsi před tím v nějakém jiném DD nebo jiném výchovném zařízení? Proč jsi se do DD dostal? Pamatuješ si na den, kdy jsi do DD poprvé vešel?

Bylo mi okolo 10 nebo 12. Hlavním důvodem, proč jsem se dostal do DD byly peníze – hlavně teda bydlení. Byl jsem asi ve třech DD, ne vlastně ve dvou, ten třetí byl takový ten přechodný (diagnostický ústav). Na ten den si tak zřídka pamatuju, byl jsem trochu ve stresu, kdo tam bude, ale takhle zpětně je to bylo vlastně v pohodě.

2. Máš rodiče, byl jsi s nimi v kontaktu, jezdili za tebou? Měl jsi v DD sourozence/hodně blízké přátele?

Rodiče jsem měl. V tom prvním za mnou jezdili, i v tom posledním si mě občas brali. V DÚ za mnou byli tak dvakrát. No, my jsme docela početný, mám dvě sestry a dva bratry. My tři nejstarší jsme byli spolu v tom hradeckém, v té době jenom jeden mladší byl někde Praze, to nevím kde. S tím jsme nebyli v kontaktu vůbec, bylo mu tak 5. V děčáku jsem si našel hodně blízký kamarády. S většinou jsem sice kontakt v průběhu let ztratil, ale s pár lidmi jsem v kontaktu do teď.

3. Jaký byl život v DD? Na co nejraději vzpomínáš? Co bylo naopak pro tebe těžké?

Myslím, že celkově to bylo dobrý, že mě to vlastně i bavilo. Hodně rád vzpomínám na ten první, tam to bylo hodně sportovní, různé hry a akce. To bylo asi i daný tím, jak to bylo spojené s ozdravovnou. V tom druhém jsem chodil na florbal, těch možností jsem měl spoustu.

4. Jaké nabídky volnočasových aktivit, aktivit rozvíjejících tvůj potenciál jsi od DD dostával?

Hodně, měli jsme nabídky jak od školy, kam jsme chodili i od různých sponzorů. Myslím, že každý, kdo chtěl, si měl možnost svůj koníček najít.

5. Našel sis v DD nějaké hodně blízké kamarády, přátele, lásky? Měl jsi v DD šanci zažít lásku, radost a přejetí?

Našel jsem si tam super kámoše. Vychovatelé jsou furt vychovatelé. Ale snažili se s námi udržovat příjemný kontakt, třeba teď mám s vychovatelkami velmi dobrý vztah. S vedením jsem také žádný problém.

6. Kdo ti byl oporou a podporou při řešení osobních problémů? Měl jsi zároveň někoho, z jehož strany jsi cítil napětí?

Myslím že právě vychovatelé, na ty jsem mohl vždycky obrátit. Myslím, že ani takhle zpětně si nevzpomínám na žádnou situaci, kdy bych z jejich strany cítil něco takového.

7. Měl jsi s někým vyloženě problémy, konflikty, někdo, kdo pro tebe neměl pochopení?

Trošku jsem měl občas problémy s nočními vychovatelkami, se kterými jsem se tak neznal tím, jak tam byly jen na noční.

8. Myslíš, že jsi čas, který si v DD strávil a využil na plno? Myslíš teď zpětně, že jsi některé chvíle mohl strávit lépe? Co by to bylo a čím bys to nahradil?

Určitě v nějakých chvílích, mohl jsem jít hrát radši fotbal. Teď už teda nesportuji, ale dřív jsem to dělal mnohem častěji. Takhle když na to koukám tak mi to docela chybí.

9. Našel jsi v DD něco, nějaký koníček, zálibu, kterou jsi tam našel a stále tě to baví nebo se tím dokonce živíš? Co ti dopomohlo tuhle zálibu, koníček najít?

Určitě jak už jsem říkal jsme měli nabídky hlavně od školy. Myslím, že kdybych zůstal u toho florbalu tak by mě to ještě bavilo, ale to bylo omezeno věkem, bylo to do 15, takže jsem musel odejít.

10. Myslíš, že nabízené spektrum bylo dostatečné a že si z něj vybral každý, který měl o svůj rozvoj zájem?

Určitě, od školy jsme měli těch nabídek opravdu hodně. Počítače, fotbal, florbal, myslím že dokonce jóga, takže by si vybral opravdu každý. Co vím, tak teď toho mají taky hodně, kytaru, klavír, fotbal, florbal ale vlastně nevím, co všechno tam teď je.

11. Přišel jsi v DD do kontaktu s někým, kdo o svůj rozvoj zájem neměl nebo snad sabotoval program ostatním? Napadá tě, čím by to mohlo být způsobeno?

Ani o nikom nevím.

12. Co všechno tě čekalo po odchodu z DD za „papírování“? (ukončení ústavní výchovy, zařizování vlastního bydlení, školy, práce, pojištění, spoření, ...)

Já jsem odešel na rok, necelý rok, k rodině, čekal jsem, že to bude lepší než v děčáku, chtěl jsem větší volnost. Ta sice přišla, ale nevyšlo to dobře, zkrátka jsem zjistil že to doma není úplně nejlepší. Pak jsem se ale zase vrátil, takže tu jsem vlastně pořád. Studuju, tudíž ještě mám možnost po dobu studia do 26 let tu zůstat. Nejsem si jistý, jak úplně přesně by můj odchod vypadal, ale vzpomínám si že jak jsem odešel, dostal jsem 20 000 korun, ale bydlení jsem neřešil, do školy jsem ten jeden rok nechodil. Ale s tím, jak jsem se vrátil do děčáku, tak jsem se vrátil i do školy. Tzn. že takové ty pojistky jsem ještě neřešil. Část peněz si odkládám, mám brigádu v TESCO, ale to, co jsem měl dostat od děčáku jsem už dostal. S vlastním bydlením chci ještě počkat. Zatím výhledově plánuji udělat si řidičák a chci dodělat tuhle školu, přemýšlím o další, ale tím si ještě nejsem jistý.

13. Bylo ti v těchto věcech vedení nápomocno? Mohl jsi (měl jsi možnost) v DD zůstat i déle než do 18?

Vedení mi vždycky pomohlo, poradilo. S vychovatelkami mám výborný vztah, vždycky když něco potřebuji, tak za nimi můžu přijít a ony mi pomohou.

Co by tě ještě napadlo?

Kdyby ses stal teď ředitelem/kou DD, co bys změnil?

Změnil bych přístup některých vychovatelek např. v otázkách elektroniky, používání mobilů, nošení jich do školy a tak. A taky sjednotit postupy na všech skupinách, ať to nemá každá jinak. Dal bych možnost celodenních propustek už od 12 let a ne až od 15. Chtěl bych, abychom si mohli vařit častěji a ne jenom o víkendech. Taky by se mi líbilo mít větší kapesné. Bylo by super, kdybychom měli častěji možnost dostat se do zahraničí, třeba o prázdninách.

Příloha 4–3. Dotazník

Věk: 25

Vzdělání: základní

Pohlaví:

muž

1. Jak dlouho jsi byl v DD? Od kolika let? Byl jsi před tím v nějakém jiném DD nebo jiném výchovném zařízení? Proč jsi se do DD dostal? Pamatuješ si na den, kdy jsi do DD poprvé vešel?

Byl jsem v DD 8 let. Od mých 13 let. Ještě předtím jsem byl v diagnostickém ústavu. Do DD jsem se dostal kvůli zanedbávání. Když jsem tam přijel, necítil jsem se komfortně, protože jsem nevěděl, co dělat. Všichni se na mě dívali jako na zvířátko v zoo.

2. Máš rodiče, byl jsi s nimi v kontaktu, jezdili za tebou? Měl jsi v DD sourozence/hodně blízké přátele?

No, jak se to vezme. Rodiče, v tom pečovatelském slova smyslu, jsem pořádně nikdy neměl. Ale odpověď na otázku je, že jsem měl – otec je už po smrti a matka asi ještě žije. Byli se mnou v kontaktu, než jsem přijel do DD. Poté jsem už o nich do dospělosti neslyšel. Vůbec za mnou nejezdili, nepsali mi a ani mi nikdy nezavolali. Prostě zmizeli. Sourozence nemám a od rodičů jsem se ani nenaučil navazovat či udržovat takový vztah. Ne, v DD jsme každý byly samy za sebe, jako smečka vlků.

3. Jaký byl život v DD? Na co nejraději vzpomínáš? Co bylo naopak pro tebe těžké?

Život tam byl fajn, i když to bylo občas těžké. Proto jsme se snažili si ty hezké chvíle užít, vtipkovali jsme a ne každý den byl hrozný. Navíc poté, co přišla nová éra,

teda když starší odešli, tak se vše změnilo. Nejtěžší pro mě byly Vánoce. Dívat se z okna ven, jak odcházejí děti do svých rodin a vy zůstáváte v děčáku, protože vás nikdo nechce. To bylo těžké zkousnout, ale zase poté jste měli troje Vánoce což bylo super.

4. Jaké nabídky volnočasových aktivit, aktivit rozvíjejících tvůj potenciál jsi od DD dostával?

Různé. Florbal, fotbal, taekwondo, keramika a to by bylo tak vše. Hodně taky záleží i podle DD, ve kterém jste. Každý to měl odlišné, podle příležitostí a času. Některé aktivity byly čistě založeny ze stran vychovatelů, jako např. výlety, to byla čistě iniciativa vychovatelů.

5. Našel sis v DD nějaké hodně blízké kamarády, přátele, lásky? Měl jsi v DD šanci zažít lásku, radost a přejetí?

Abych pravdu řekl, tak ne. Chtěl jsem, ale každý z nás bylo dítě s různými příběhy, které byly zraněny a nedokázaly se popasovat ani s tím. Pár kamarádů jsem však našel. Buď jsem se nevzdal a skamarádil se nebo jsem se o pár mladších staral. Lásku bohužel ne. Ono to asi ani nejde. Představte si, že se staráte o 12 dětí a musíte je připravit do školy, udělat úkoly. Když je víkend tak je nakrmit, popřípadě připravit nějakou volnočasovou aktivitu. Navíc mnoho z těch příběhů končí špatně a když vychováte 60 dětí, které tak či onak ten život nedají, protože se nevypořádají se svými vlastními démony, tak se je bojíte milovat. Hodně vás to zraní a hodně mě překvapuje, že to někdo zvládá. Je to dost nevděčná práce a dělají to lidé, co jsou mnohem silnější, než se zdá. Není to pro každého. Nedokázal bych si představit, že bych tu práci sám dělal.

6. Kdo ti byl oporou a podporou při řešení osobních problémů? Měl jsi zároveň někoho, z jehož strany jsi cítil napětí?

Tahle moje odpověď hodně navazuje na otázku 5. Bohužel na to není čas ani prostor.

7. Měl jsi s někým vyloženě problémy, konflikty, někdo, kdo pro tebe neměl pochopení?

Když se zamyslím, tak to byly starší. Měli v oblibě šikanovat nás, mladší. Největší problémy byly, když jste se jako mladší vzbudili a dělali jste bordel po ránu. To vás ten starší ze skupiny zmlátil, takže příště když jste se vzbudili, tak jste radši v klidu leželi. Bohužel, říci to vychovateli nepomohlo. Mnozí vychovatelé to rovnou říkali starším, ať nás srovnají klidně sami "Škoda každé rány, která padne vedle", dodávali. Navíc, když už jste měli někoho, kdo tuto metodu nezastával, tak si starší počkali po deváté hodině, až odejde vychovatel, a poté vás zmlátili. Nebo vás strašili, že duchové nebo něco děsivého z hororu, si pro vás jde. Něco jako pochopení v

DD není. Představte si smečku vlků, kde každý jeden z nás může dost rapl, kvůli něčemu, co dříve zažili. Měli jsme jednoho klučinu, který se rád bavil tím, že poštvával lidi proti sobě. Já jsem se však odmítl tohohle účastnit a proto jsem byl terčem. Každý si holt našel svůj způsob, jak ventilovat všechna svá zranění.

8. Myslíš, že jsi čas, který si v DD strávil a využil na plno? Myslíš teď zpětně, že jsi některé chvíle mohl strávit lépe? Co by to bylo a čím bys to nahradil?

To je hodně těžká otázka. Já si, i přes všechny tyhle vypjaté a nepříjemné chvíle, děcák užil. Já bych nebyl děcáku skončil mnohem hůř. V tomto ohledu jsem byl zachráněn. A co bych nahradil? Asi nic. I přes všechny ty nepříjemné zkušenosti a zážitky, jsem rád. Mohl jsem se učit, cvičit. Ale díky tomu, že jsem se zas tolik nezapojoval, tak jsem se nedostal do žádné party, která by mě stáhla dolů. Jako asi jsem nemusel začít kouřit. Jinak bych nic neměnil.

9. Našel jsi v DD něco, nějaký koníček, zálibu, kterou jsi tam našel a stále tě to baví nebo se tím dokonce živíš? Co ti dopomohlo tuhle zálibu, koníček najít?

Šachy, to byla aktivita, co mě hodně bavila. Přivedli mě k nim vychovatelé.

10. Myslíš, že nabízené spektrum bylo dostatečné a že si z něj vybral každý, který měl o svůj rozvoj zájem?

Ano, určitě. Některé akce byly tak super, že vynahradily vše ostatní.

11. Přišel jsi v DD do kontaktu s někým, kdo o svůj rozvoj zájem neměl nebo snad sabotoval program ostatním? Napadá tě, čím by to mohlo být způsobeno?

Samozřejmě, kdokoli, kdo je zraněný, tak ubližuje. Z nějakého zvláštního důvodu chtějí asi tu bolest předat. Možná když budou ostatní trpět, tak ho pochopí. Navíc všichni z nás touží po pozornosti a tak jsme byly ochotni i udělat něco špatného nebo to sabotovat, abychom dostali aspoň nějakou pozornost. I to nám stačilo. Jak říkám, smečka vlků. Barák plný zraněných dětí, co se s tím musí nějak vypořádat.

12. Co všechno tě čekalo po odchodu z DD za „papírování“? (ukončení ústavní výchovy, zařizování vlastního bydlení, školy, práce, pojištění, spoření, ...)

Všechno. Do vašich 18 let, za vás vše vyřizuje DD, stát, instituce. Poté už je vše jen vaše starost i když jste pořád v DD. Nejhorší je, že ani nevíte, co všechno potřebujete. Ale jak říkám, záleží na DD a vychovatelích. Někteří vás připraví a jiní zase vůbec.

13. Bylo ti v těchto věcech vedení nápomocno? Mohl jsi (měl jsi možnost) v DD zůstat i déle než do 18?

Bohužel moc ne, a nemohl. Pokud nestudujete, tak nemáte nárok zůstat v instituci a proto musíte odejít. Už nejste ničí problém a ani starost. Jste sami za sebe a nyní i zodpovědní sami za sebe za sebe.

Příloha 5–4. Dotazník

Věk: 35 let

Vzdělání: SŠ s maturitou

Pohlaví: Muž

1. Jak dlouho jsi byl v DD? Od kolika let? Byl jsi před tím v nějakém jiném DD nebo jiném výchovném zařízení? Proč jsi se do DD dostal? Pamatuješ si na den, kdy jsi do DD poprvé vešel?

V dětském domově jsem byl 16. let. Od 5 let, tento dětský domov byl můj první a jediný až do 21 let. Do domova jsem se dostal kvůli situaci, která panovala u nás doma. Špatné sociální zázemí, domácí násilí, můj otec byl alkoholik, rozvedený a v invalidním důchodu. Moc peněz také nebylo. Matku si nepamatuji, pouze otcovu přítelkyni, taktéž alkoholička. Ten den, kdy jsme poprvé přijeli do domova si pamatuji, bylo to v létě, po obědě. Vstoupili jsme do velké chodby, ujala se nás paní vychovatelka a odvedla nás do velké ložnice, kde probíhal polední klid. Přivezla nás policie se sociální pracovníci, která nás odebrala přímo z bytu.

2. Máš rodiče, byl jsi s nimi v kontaktu, jezdili za tebou? Měl jsi v DD sourozence/hodně blízké přátele?

Matka už zemřela, otce mám, dokonce vím, kde bydlí, ale naposledy jsem ho viděl, když mi bylo 10. let. Otec za nám jezdil cca 5 let, poté se vzdal rodičovských práv a pak už jsem ho neviděl. Naším opatrovníkem se stál stát. V domově jsem měl dva bratry. Staršího a mladšího. Mladší bratr byl adoptován se souhlasem otce, ještě když měl rodičovská práva, na nás adopci nedovolil. Mám ještě sestru, tu jsem viděl jednou v životě, je mentálně postižená a byla umístěna do ústavu sociální péče.

3. Jaký byl život v DD? Na co nejraději vzpomínáš? Co bylo naopak pro tebe těžké?

Na život v domově si nemůžu stěžovat, byl jsem spokojený, zažil spoustu věcí, které bych u vlastní rodiny nezažil. Nejraději vzpomínám na kamarády, na spoustu zážitku s nimi. Na cestování, na výlety a akce které jsme prožívali. Vzhledem k tomu, že jsem do doma přišel velmi malý, byl jsem tam zvyklý, takže pro mě to moc těžké nebylo, nejtěžší byl odchod.

4. Jaké nabídky volnočasových aktivit, aktivit rozvíjejících tvůj potenciál jsi od DD dostával?

Myslím si, že když mělo dítě zájem o jakoukoliv aktivitu, tak mu to domov umožnil. Ať to byl sport, umění, zájem o hudbu nebo o vzdělání. Já konkrétně jsem se věnoval sportu, nejvíce fotbalu, náš domov pořádal každý rok fotbalový turnaj, který už byl legendární. Fotbal jsem hrál i závodně za místní klub. Fotbal hraju i teď, sice ne

už závodně, ale rekreačně. Hrával jsem závodně stolní tenis. Věnoval jsem se i florbalu, atletice, mnohokrát jsem reprezentoval domov ve sportu na různých soutěžích či olympijských hrách dětských domovů. Za zmínku stojí i zimní sporty, kdy každý rok jsme jezdili lyžovat či běžkovat na hory. Takže určitě každý, koho něco bavilo měl podporu na rozvoj jeho aktivit. Spousta dětí hrála na klavír nebo kytaru. Rádo zpívalo nebo tančilo a domov to velmi podporoval.

5. Našel sis v DD nějaké hodně blízké kamarády, přátele, lásky? Měl jsi v DD šanci zažít lásku, radost a přijetí?

V DD jsem našel přátele, se kterými jsem do teď v kontaktu. A samozřejmě i první lásky. Já v domově zažil spousta radosti, lásky a přijetí. Nikdy jsem se nesetkal s nenávisť nebo šikanou. Vychovatelky se k nám vždy chovali hezky, vždy pomohli práci dělali s láskou k dětem.

6. Kdo ti byl oporou a podporou při řešení osobních problémů? Měl jsi zároveň někoho, z jehož strany jsi cítil napětí?

Oporou a podporou my byli kamarádi ale i vychovatelky, byli to i lidé mimo domov, kamarádi ze školy, z fotbalu ale i učitelky jak na základní škole, tak i na střední škole, ale i místní obyvatelé města. Samozřejmě největší oporou mi byl bratr a kmenová vychovatelka. Napětí jsem necítil nikdy s nikoho. Víím, že studujete na Přírodní škole, kde je ředitelem František Tichý, i on mi byl oporou při řešení osobních problému, vždy jsem se mu mohl svěřit, ale i požádat o radu, vždy mi pomohl a ukázal směr. S Františkem jsem velmi dobří přátele a jsem nesmírně rád, že jsem ho potkal.

7. Měl jsi s někým vyloženě problémy, konflikty, někdo, kdo pro tebe neměl pochopení?

Samozřejmě že byly situace, kdy jsem se s někým neshodl. Ale jak pátrám v mysli, nepamatuji si nikdy na žádný vážný konflikt v domově. Opravdu musím říct, že kdykoli jsem se mohl na každého obrátit s pomocí a vždy každý našel pochopení a pomohl.

8. Myslíš, že jsi čas, který si v DD strávil a využil na plno? Myslíš teď zpětně, že jsi některé chvíle mohl strávit lépe? Co by to bylo a čím bys to nahradil?

Vždy jsem si v pozdějším věku vážil šance, který mi domov dal, stále si říkám, co by asi ze mě bylo a kde bych byl, kdybych zůstal doma u otce. Nikdy bych nepoznal tolik bezvadných lidí, přátel a kamarádu. Nikdy bych nezažil tolik zážitků, co v domově. Myslím, že jsem si vše užíval naplno s myšlenkou, že to co mi dá a dal domov, mi nikdy nemohl dat můj vlastní domov. Když se zpětně ohlédnu, určitě bych více času strávil učením.

9. Našel jsi v DD něco, nějaký koníček, zálibu, kterou jsi tam našel a stále tě to baví nebo se tím dokonce živíš? Co ti dopomohlo tuhle zálibu, koníček najít?

V domově jsem měl spousta koníčků, které mi vydrželi do teď, jako je fotbal, lyže a příroda. Mé záliby mi pomohl najít pan vychovatel, který s námi často hrával fotbal a jezdil na turnaje. Také Jana Kovářová a firma Unicorn, která nám každý rok dopřávala lyžařské zájezdy a František Tichý, který nám ukázal krásy přírody a jak tuto krásu využít.

10. Myslíš, že nabízené spektrum bylo dostatečné a že si z něj vybral každý, který měl o svůj rozvoj zájem?

Určitě ano, jak jsem už říkal každý, kdo měl o něco zájem byl podporován. Ať se jednalo o koníčky, záliby, aktivity ale také o vzdělání.

11. Přišel jsi v DD do kontaktu s někým, kdo o svůj rozvoj zájem neměl nebo snad sabotoval program ostatním? Napadá tě, čím by to mohlo být způsobeno?

Určitě se našlo pár dětí, které se nechtěly zapojit do chodu domova, neměly zájem o svůj rozvoj. Některé nechtěly, pocházely z velmi problémových rodin nebo zažily něco velmi špatného, neměly motivaci... Bohužel vím, že někteří odcházeli do výchovných ústavů, neměli zájem o další vzdělání, tak v 18 letech odcházeli a jejich osud nebyl moc dobrý.

12. Co všechno tě čekalo po odchodu z DD za „papírování“? (ukončení ústavní výchovy, zařizování vlastního bydlení, školy, práce, pojistek, spoření, ...)

Po odchodu z domova, mě čekal spíše šok... Šok z toho, co bude a co vše musím zařídit. Tenkrát se o tom moc nemluvilo, nikdo nás moc nepřipravoval na to, co bude po odchodu, někdo se mohl vrátit k rodině, ale ne všichni. Něco málo jsme se učili ve školách, co a jak v běžném životě, ale určitě nás na to nepřipravovali tak jako rodič by měl připravit a naučit své děti na život mimo rodinu. Problém jsem tenkrát viděl, že s námi o tom vychovatelky moc nemluvily, jak to vlastně chodí v reálném světě, co vše zařídit, kolik vlastně co stojí, co první zaplatit. Finanční gramotnost nulová. Byl jsem zvyklý zapnout teplou vodu a voda tekla, světlo svítilo, oběd byl uvařený, školní pomůcky, osobní hygiena, ošacení to vše byla samozřejmost. Nikdy ale nikdo neřekl, voda něco stojí, teplo něco stojí, elektřina, ošacení, potraviny, to vše má nějakou finanční hodnotu. A co teprve nájem? Nejtěžší bylo přijít na to co vlastně první zaplatit, kolik co stojí, co si můžu a nemůžu dovolit. Co vlastně s první výplatou? Najednou má člověk své první velké peníze a přemýšlí co vše si koupí, koupím si tolik vysněný mobil? Nebo ty tenisky, co jsem vždy chtěl? A co nájem? Ten počká.... Já nebyl jiný. Trvalo mi dlouho, než jsem si sám vytvořil finanční gramotnost. Samozřejmě na prvním místě je sehnat bydlení. Já měl štěstí, že tenkrát Praha 10 pomáhala dětem s dětských domovů se sociálním bydlením a měla proto k dispozici

sociální neboli startovací byty, který jsem získal. Na druhém místě práce. V té době byla finanční krize práce bylo málo, ale byl jsem vyučený pekař s maturitou, práci jsem si našel cca rok po odchodu z domova, do té doby jsem chodil po brigádách. Samozřejmě těžké bylo pro mě nezapomenout i na jiné věci, jako zdravotní pojištění, nevěděl jsem, že si ho musím hradit sám, když nepracuji. Najít si lékaře, zubaře... Zařídit si doklady, kupóny na MHD, bankovní účet... Já musím říct, že jsem se vždy snažil chovat se k lidem slušně a musím říct, že se mi to vyplatilo, protože i já jsem se vždy setkal se slušnými lidmi kteří mi pomohli, ať to bylo jednání s úřady nebo s bankami a jinými institucemi. V mém dosavadním životě mi nejvíce pomohla Jana Kovářová, ta mi pomohla úplně se vším jak v začátcích, tak i teď.

13. Bylo ti v těchto věcech vedení nápomocno? Mohl jsi (měl jsi možnost) v DD zůstat i déle než do 18?

Abych byl upřímný, od vedení se nedostalo žádné pomoci po odchodu z domova, vše jsem si musel zařídit sám, bydlení, práci i úřady, prostě vše potřebné. Já jsem odcházel, když mě bylo 21 nebo 22 let. Chodil jsem na učiliště, které jsem dokončil v 18 letech, poté jsem nastoupil na nástavbové studio a v jednadvaceti jsem si udělal maturitu a ještě jsem se pokoušel o vysokou školu, kde jsem však vydržel jen jeden semestr. Bylo mi umožněno dostudovat.

Co by tě ještě napadlo? Kdyby ses stal teď ředitelem/kou DD, co bys změnil?

Nevím, jak je to teď, už je to celkem doba, co jsem odcházel, ale určitě bych změnil komunikaci ohledně odchodu z domova. Formou kurzu bych je učil jednání s úřady, jednání na pracovních pohovorech, jednání s bankami a jinými institucemi. A hlavně naučit děti i v nízkém věku finanční gramotnosti. Aby znali hodnotu peněz, jak si peněz vážit. Já si totiž myslím, že tyto znalosti jsou po odchodu z domova klíčové.

Příloha 6–5. dotazník

Věk: 21

Vzdělání: studium obor masér

Pohlaví: muž

1. Jak dlouho jsi byl v DD? Od kolika let? Byl jsi před tím v nějakém jiném DD nebo jiném výchovném zařízení? Proč jsi se do DD dostal? Pamatuješ si na den, kdy jsi do DD poprvé vešel?

V děcáku jsem 15 let, vlastně nevím přesně. Ještě předtím jsem byl v FOD a pak ještě někde, ale to si nejsem jistý. Do domova jsem se dostal kvůli špatnému stavu mých rodičů. Pamatuju si, že jsem byl hodně divoké a živé dítě, když jsem tam poprvé přijel, hodně jsem se předváděl.

2. Máš rodiče, byl jsi s nimi v kontaktu, jezdili za tebou? Měl jsi v DD sourozence/hodně blízké přátele?

Mám oba rodiče, jsem s nimi v kontaktu doted', jen mám teď ale málo času na všechno, takže se s nimi teď moc nevidám. Do děčáku za mnou ale nejezdili, spíš jsem já za nimi do nemocnice. Sourozence jsem tam měl, sestru. Ta tam byla ještě přede mnou.

3. Jaký byl život v DD? Na co nejraději vzpomínáš? Co bylo naopak pro tebe těžké?
Život byl vcelku dobrý, hodně mi všichni pomáhali, podporovali mě ve sportu i ve vzdělání. Hrozně rád vzpomínám na vychovatele a na komunitu, co tu máme. Těžký bylo procházení různými situacemi způsobenými neshody s vychovateli. Kvůli některým jsem se musel podrobit nějakými vyšetřeními na psychiatrii a sexuologii, jestli nejsem úchyl nebo tak něco, bylo mi hrozně trapně a cítil jsem se hrozně.
4. Jaké nabídky volnočasových aktivit, aktivit rozvíjejících tvůj potenciál jsi od DD dostával?
Vzdělání, box, lakros, fotbal tenis a ještě sport. Také jsem měl možnost využívat služby různých psychologů, psychiatrů (motivace, podpora, opora)
5. Našel sis v DD nějaké hodně blízké kamarády, přátele, lásky? Měl jsi v DD šanci zažít lásku, radost a přejetí?
Spíš ne, zároveň беру jako svoje kamarády všechny. Určitě, drtivá většina personálu byla vstřícná. Ale vždycky najdete někdo, s kým si nasednete.
6. Kdo ti byl oporou a podporou při řešení osobních problémů? Měl jsi zároveň někoho, z jehož strany jsi cítil napětí?
Ano měl jsem. Moje kmenová vychovatelka. Zároveň jsem měl poměrně dlouhé neshody a problémy s jednou vychovatelkou, půjčovala si ode mě peníze a nevrátila mi je, za každou hloupost na mě křičela, dostávala se přese mě na zápasy, chtěla za mnou letět do Kanady atd. Není to, že by byla zlá, ale spíš mi asi záviděla, nebo nevím.
7. Měl jsi s někým vyloženě problémy, konflikty, někdo, kdo pro tebe neměl pochopení?
Vyloženě asi ne. Vždycky se to nějak vyřešilo.
8. Myslíš, že jsi čas, který si v DD strávil a využil na plno? Myslíš teď zpětně, že jsi některé chvíle mohl strávit lépe? Co by to bylo a čím bys to nahradil?
Snáním se užívat si všechno naplno, takže určitě. Vždycky jsem mohl dělat něco lépe, ale určitě bych nic neměnil. Ničím bych nic nenahrazoval.
9. Našel jsi v DD něco, nějaký koníček, zálibu, kterou jsi tam našel a stále tě to baví nebo se tím dokonce živiš? Co ti dopomohlo tuhle zálibu, koníček najít?
Určitě, sport, to je nakonec i moje práce. Pracuju jako masér pro armádní klub, jako fyzioterapeut. Všechno jsem si sháněl sám, ale myslím, že kdybych potřeboval určitě by mi vedení pomohlo.
10. Myslíš, že nabízené spektrum bylo dostatečné a že si z něj vybral každý, který měl o svůj rozvoj zájem?
Já sám jsem už do děčáku přišel se sporty, kroužky a koníčky, takže jsem nic nového nepotřeboval ani nehledal. Ale jak říkám, kdybych něco hledal, určitě by mi pomohlo.
11. Přišel jsi v DD do kontaktu s někým, kdo o svůj rozvoj zájem neměl nebo snad sabotoval program ostatním? Napadá tě, čím by to mohlo být způsobeno?
Zrovna teď tam jeden kluk je. Vadí mi, jak se chová, ale chápu že potom co se mu stalo je těžký chovat se „normálně“. Já sám bych v jeho kůži rozhodně nebyl jiný. Je mi ho hrozně líto.

12. Co všechno tě čekalo po odchodu z DD za „papírování“?(ukončení ústavní výchovy, zařizování vlastního bydlení, školy, práce, pojištění, spoření,...)

Já jsem ještě v děcáku, studuju. Spoření mám. Práci jsem si našel sám.

13. Bylo ti v těchto věcech vedení nápomocno? Mohl jsi (měl jsi možnost) v DD zůstat i déle než do 18?

Určitě by mi pomohli. Moc doufám a myslím, že mi pomůžou až budu odcházet po studiu.

Co by tě ještě napadlo?

Měl jsem možnost letět na nějaký čas do Kanady – vyhlídl si mě jeden trenér, pak jsme všechno vyřešili s vedením. Studoval jsem tam, což byla jediná podmínka děcáku. Přispěli mi na jídlo, zároveň jsem dostal příspěvky od České reprezentace, Lakrosové unie atd. Byla to super zkušenost. Přemýšlím, že bych se tam po studiích vrátil, ale finančně to tam je o hodně náročnější než tady.